

VLAEMSCHE VERBOND, boven de partijen tui-
gerende politieke pressiegroep, opgericht op 19 mei
1861 te Brussel.

Tijdens het decennium 1850-'60 evolueerde de V.B.
van een literaire beweging naar een meer politiek
georiënteerde beweging. Dat was het resultaat
van een groeiproces. De Vlaamsgezinden stelden
zich niet langer tevreden met sussende eerbewijzen

van officiële zijde, ze gingen politieke eisen formuleren. Het verslag van de Grievencommissie (1857) kan daarvoor ter illustratie dienen. De politiek-ideologische verschillen die in het algemeen Belgische patroon, van omstreeks 1840 af scherper vormen hadden aangenomen - vooral sedert de oprichting van de liberale partij (1846) -, verzwaarden de politieke druk op de ideologische overtuiging van de Vlaamsgezinden en werkten alleszins de evolutie naar een politieke bewustwording in de hand. Vrij snel werden de Vlamingen voor de keus geplaatst : het partijbelang of de Vlaamse overtuiging. Te Antwerpen (H. Conscience, L. Gerrits), te Gent (F.A. Snellaert), alsmede te Brussel (o.m. de vereniging Vlamingen Vooruit), bestond er echter een traditie van onpartijdige Vlaamse actie. In dergelijke flamingantische milieus had men ook reeds aandacht besteed aan de mogelijkheid tot vorming van een eigen Vlaamse partij. Omstreeks 1860 evenwel had zich veelal de mening opgedrongen dat een dergelijke opzet, in acht genomen de sterkte van de politiek-ideologische richtingen, vooralsnog een onmogelijkheid zou zijn. Men zocht derhalve naar een middel om, rekening houdend met het bestaande partijstelsel, toch tot een bundeling van de Vlaamse politieke krachten te komen. Uiteraard lag een dergelijke idee vooral in de lijn van de Vlamingen voor wie het Vlaming-zijn primeerde en die, de traditie getrouw, vasthielden aan unionistisch-gekleurde denkbeelden. Lodewijk

LYST VAN BYTREDING

TOT HET

VLAEMSCHE VERBOND.

waervan het plan ontwikkeld is in het ZONDAGSBLAD van 3 April.

Doelwit van het Verbond.

Het doelwit van het *Vlaemsche Verbond* in van alle ware Vlamingen, zonder uitzondering van denkwijze, en *alle denkwijze eerbiedigende*, te vereenigen, ten einde de herstelling der grieven te bekomen waervan zy sedert 1830 het slagtoffer zyn.

De Vlamingen, die omtrent het 3/5 der totale bevolking van het land uitmaken, vragen geen voorregt; zy bepalen zich by den eisch, dat *de regten, door de grondwet gewaarboogd*, eene *waerheid* zouden zyn, zoowel voor hen, als voor de inwooners der welsche provincien. Zonder die gelykheid zou de eendragt tusschen twee volksstammen van verschillend ras, waeruit België samengesteld is, noch volledig noch regtzinnig kunnen zyn. *De belgische nationaliteit* zou op bronze grondslagen steunen.

De regten der Vlamingen zyn miskend in het onderwys, in de bestuerlyke zaken, enz enz. De gelykheid voor de wet bestaet zelfs voor de vlaemsche bevolking niet in de toepassing der opbrengt van de belasting, enz.

Al de ministerien zyn tot hiertoe meer of min stelselmatig vyandig aen de vlaemsche zaak geweest, en slaegden er altyd in om de meerderheid in de Kamers aen die vyandelykheid medepligtig te maken. Daeruit volgt dat die zaak niet zegepralen kan, dan voor zooveel de vlaemsche kiezers voortaan volksvertegenwoordigers kiezen, besloten om *luidop en krachtadig* ten haren voordeele te spreken, het zy zy gezeten zyn op de banken der *meerderheid* of op die der *minderheid*.

Eris dus stellig voor de Vlamingen maer redding in de inrigting van een Verbond, steunende op de verbindtenis van hoegaenaemd in de kiezing voor de Kamers enz. voor geene kandidaten meer te werken of te stemmen, die zouden weigeren van *ernstige* waarborgen te geven, dat zy de *zedelyke* en *stoffelyke* belangen der Vlamingen uit al hunne kracht zullen voorstaen.

De hoedanigheid van deelnemer aen zulk een Verbond legt aen niemand de opoffering zynere politieke denkwijze op. De leden zyn nooit verpligt om voor de kandidaten der tegenover gestelde party te stemmen. Liberalen en Klerikalen van verschillende tinten stemmen wederzydsch in volle onafhankelykheid voor de kandidaten van hunnen keuze: eenieder raedpleegt zyne overtuiging, zyne toegeneegenheid; *enkel is het ontzegd voor kandidaten te stemmen, die zouden weigeren van ernstige waarborgen hunner verkleefdheid aen de vlaemsche zaak te geven.*

Het verbond legt volstrekt geene andere verpligting op; het is stellig voor iederen waren Vlaming een vaderlands-lievenden *pligt* van er deel aen te nemen.

Mathot had in 1856, in zijn verhandeling Vlaem-
sche Beweging. Bediedenis, doel, invloed, toekomst
het voorstel geopperd van een centrale, een „alge-
meene middelvereeniging” voor de Vlaamse poli-
tieke strijd. In maart 1861 was te Antwerpen de
onpartijdige, flamingantische Nederduitsche Bond
tot stand gekomen. Begin april van genoemd jaar
deed de Gentse advocaat Constant Leirens in het
Zondagsblad van Gent een oproep tot het stichten
van een Vlaemsch Verbond. Het initiatief ging
uit van Brusselse en Gentse flaminganten. De op-
roep richtte zich tot alle weldenkende Vlamingen,
tot welke politieke partij ze zich ook rekenden. De
leden van het Verbond zouden zich ertoe verplich-
ten bij de verkiezingen alleen propaganda te maken
voor en hun stem slechts uit te brengen op kandi-
daten van wie men stellig wist dat ze de Vlaamse
eisen zouden steunen. Men mocht zijn stem even-
wel geven aan de partij waartoe men zich ideolo-
gisch rekende. De mogelijkheid blanco te stemmen
liet men open. Organisatorisch zou het Verbond
onderverdeeld worden in afdelingen, overeenko-
mend met kiesdistricten; in elke afdeling zouden er
evenveel commissies tot stand komen als er lijsten
zouden worden voorgedragen. Op 19 mei 1861
werd te Brussel, op uitnodiging van de maatschap-
pij Vlamingen Vooruit, het Vlaemsch Verbond
gesticht met Constant Leirens als voorzitter. Het
programma was geïnspireerd op het verslag van de
Grievencommissie, met dien verstande dat de eisen
van de Commissie niet integraal werden overgeno-
men en men daarenboven, in het raam van de na-
gestreefde gelijkheid tussen de Vlaamse en de
Waalse gemeenschap, een verruiming voorstond
door belangstelling te tonen voor de zg. „stoffelijke
belangen”. Dat boven de partijen uitstijgend orga-
nisme beoogde bijgevolg de actie van de Vlamingen
in hun respectieve partijen te coördineren. Dat
veronderstelde dat men zich politiek vooreerst als
Vlaming engageerde en pas daarna als katholiek
of liberaal. Deze inherente voorwaarde is voor het
Vlaemsch Verbond vrij spoedig fataal geworden.
Allereerst te Gent, mede als gevolg van de partij-
politieke ideeën die J. Vuylsteke koesterde met
betrekking tot de staatkundige manifestatie van de
Vlaamsgezinden, die hem meteen tot een persoon-
lijke opvatting hadden geleid t.a.v. de actie van het
Vlaemsch Verbond. Het orgaan van het Verbond :

Het Vlaemsch Verbond. Maend- of weekblad vol-
gens de omstandigheden, waarvan op 13 mei 1861
het eerste nummer verscheen, was, tengevolge van
de mislukte samenwerking te Gent, reeds op 22 mei
1862 aan zijn laatste aflevering toe. De zg. hoofd-
afdeling van het Vlaemsch Verbond te Gent, met
o.m. F.A. Snellaert, hield stand tot in 1868.
Het Vlaemsch Verbond is nergens in zijn opzet
geslaagd. Wel werd, om ons tot één voorbeeld te
beperken, o.m. bij de verkiezingen van 11 juni
1861 de Vlaamsgezinde advocaat P. de Baets te
Gent gekozen op de katholieke lijst. Het Vlaemsch
Verbond is een poging geweest om, met inachtne-
ming van de bestaande Belgische politieke groepen,
de eendrachtige politieke actie van de Vlamingen
gaaf te houden en te stimuleren, ten einde te ver-
hinderen dat het flamingantisme zou worden ge-
neutraliseerd door de partijtegenstellingen. Waar
de Nederduitsche Bond, tot stand gekomen in de
typisch Antwerpse situatie, veeleer een Vlaamse
politieke coalitie buiten de partijen was, vormde

het Vlaemsch Verbond een coördinatie boven de bestaande partijen met het oog op een Vlaamse actie in die partijen. De fundamentele gedachte van een gecoördineerde partij-overkoepelende Vlaamse actie op politiek terrein, is uit de V.B. nooit verdwenen en dook, zelfs tot op heden, zij het in allerlei varianten, meer dan eens op.

LITERATUUR: P. Fredericq, *Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, I (1906, p. 86-88); - L. Picard, *Geschiedenis van de Vlaamse en Groot-Nederlandse Beweging*, II (1959, p. 34-40); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, III (1964).

JAN HARDY